

Anexa nr. 2 la Ordinul ministrului nr. 5024/12.09.2013 privind aprobarea Programelor școlare pentru învățământul liceal – clase cu program de studiu în regim bilingv, limba portugheză, la disciplinele: Geografia Portugaliei, clasa a IX-a; Istoria Portugaliei, clasa a X-a, Elemente de cultură și civilizație portugheză, clasa a XI-a și a XII-a.

PROGRAMA ȘCOLARĂ PENTRU CLASA a X-a
CLASE CU PROGRAM DE STUDIU ÎN REGIM BILINGV- LIMBA
PORTUGHEZĂ

ISTORIA PORTUGALIEI

*Aprobată prin ordin al ministrului
nr. 5024 /12.09. 2013*

București, 2013

NOTĂ DE PREZENTARE

În conformitate cu prevederile art. 8 din Ordinul ministrului educației, cercetării și inovării nr. 3410 / 16.03.2009, cu privire la aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a - a XII-a, filierele teoretică și vocațională cursuri de zi, disciplina *Istoria Portugaliei* face parte din aria curriculară „Om și societate” și se studiază având alocată 1 oră pe săptămână în clasa a X-a.

Programa școlară pentru disciplina *Istoria Portugaliei* a fost elaborată în corelare, în primul rând, cu competențele generale și conținuturile programei școlare de *Istorie* pentru trunchiul comun din curriculumul național, ciclul inferior al liceului, astfel încât să permită abordarea fenomenelor și a proceselor istorice din perspectivă inter - și transdisciplinară.

Asocierea curriculumului disciplinei *Istorie*, studiată în limba maternă, cu cel al disciplinei *Istoria Portugaliei*, studiată în limba străină, favorizează și facilitează în același timp esențializarea conținuturilor specifice impusă de învățarea lor integrată într-o limbă străină. Din aceste considerente, prezenta programă preia modelul didactic al programei școlare de *Istorie* pentru clasa a X-a, ciclul inferior al liceului, aprobată prin Ordinul ministrului nr. 4598 / 31.08.2004, precum și structura acesteia atât la nivelul competențelor generale, cât și la cel al domeniilor de conținut prezente pe durata studierii istoriei în învățământul preuniversitar, respectiv: *Popoare și spații istorice; Oamenii, societatea și lumea ideilor; Statul și politica; Religia și viața religioasă; Relațiile internaționale*. Acestor domenii de conținut le sunt subsumate mai multe teme în cadrul cărora au fost identificate probleme de atins, în concordanță cu demersul academic al științei istorice, precum și în corelare cu setul de competențe specifice prevăzute în programă.

În planificarea calendaristică și în proiectarea unităților de învățare, tratarea temelor și a problemelor de atins se poate realiza și în ordine cronologică, fără a ține seama de gruparea acestora pe domenii de conținut.

Selecția și structurarea conținuturilor s-a realizat în concordanță cu criterii filosofice (selecția conținuturilor s-a efectuat din perspectiva unei concepții despre om și realitate ce caracterizează comunitatea portugheză în trecutul și prezentul său), criterii ideologice (au fost alese elemente din ansamblul cultural care redau interesele și năzuințele celor care au avut puterea de a lua decizii la un moment dat), criterii epistemologice (conținuturile selectate respectă logica desfășurării cronologice a evenimentelor istorice), criterii sociologice (anumite conținuturi oglindesc ceea ce o societate își dorește, își propune la un anumit moment în evoluția sa), criterii psihologice (care se referă la particularitățile obiective ale

publicului școlar, la posibilitățile acestuia de a accede și a asimila elementele cognitive, afective, comportamentale vehiculate de conținuturi).

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea vocabularului și a informației în comunicarea orală sau scrisă
2. Dezvoltarea comportamentului civic prin exersarea deprinderilor sociale
3. Formarea imaginii pozitive despre sine și despre ceilalți
4. Sensibilizarea față de valorile estetice ale culturii

VALORI ȘI ATITUDINI

Sunt cele promovate prin statutul disciplinei, înscrise în programa de istorie:

- Coerență și rigoare în gândire și acțiune
- Gândire critică și flexibilă
- Relaționarea pozitivă cu ceilalți, respectul pentru diversitate umană
- Respectarea drepturilor fundamentale ale omului
- Dezvoltarea atitudinilor pro-active în viața personală și cea socială
- Antrenarea gândirii prospective prin înțelegerea rolului istoriei în viața prezentă și ca factor de predicție a schimbărilor
- Rezolvarea pe cale non-violentă a conflictelor
- Asumarea toleranței etnice, religioase și culturale
- Dezvoltarea atitudinilor pro-active în viața personală și cea socială

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Exprimarea unei opinii referitoare la un fenomen sau proces istoric folosind limbajul științific și disciplinar adecvat 1.2. Identificarea de informații cheie din sursele istorice, interpretarea lor și formularea unor observații referitoare la sursele istorice 2.1. Recunoașterea continuității, schimbării și a cauzalității în evoluția societăților 4.1. Exprimarea unei opinii față de o operă culturală în cadrul unei dezbateri	POPOARE ȘI SPAȚII ISTORICE • ROMANII ÎN PENINSULA IBERICĂ – REZISTENȚĂ ȘI ROMANIZARE Probleme de atins: <i>cucerirea romană și rezistența popoarelor iberice, peninsula Iberică</i> • MUSULMANII ÎN PENINSULA IBERICĂ – CONVIEȚUIRE ȘI CONFRUNTARE Probleme de atins: <i>ocupația musulmană, moștenirea musulmană</i>
1.2. Identificarea de informații cheie din sursele istorice, interpretarea lor și formularea unor observații referitoare la sursele istorice 2.1. Recunoașterea continuității, a schimbării și a cauzalității în evoluția societăților 2.2. Analiza factorilor sociali, economici, politici, culturali care alcătuiesc imaginea unei societăți 4.1. Exprimarea unei opinii față de o operă culturală în cadrul unei dezbateri	OAMENII, SOCIETATEA ȘI LUMEA IDEILOR • PORTUGALIA ÎN SECOLUL al XIII-lea Probleme de atins: <i>viața cotidiană (pe pământurile boierilor, în mănăstiri, în concilii, la Curte)</i> • PORTUGALIA ÎN SECOLUL al XV-lea și al XVI-lea Probleme de atins: <i>viața urbană în secolul al XVI-lea - Lisboa quinhentista (dezvoltarea orașului, portul Lisabona și comerțul, Curtea și creațiile culturale)</i> • PORTUGALIA ÎN SECOLUL al XVIII-lea Probleme de atins: <i>imperiul colonial portughez din secolul al XVIII-lea, societatea portugheză în timpul lui D. João V, Lisabona pombalină</i>
2.2. Analiza factorilor sociali, economici, politici, culturali care alcătuiesc imaginea unei societăți 3.1. Formarea unor reprezentări culturale despre spații și epoci istorice diferite; 3.2. Recunoașterea și acceptarea interculturalității	RELIGIA ȘI VIAȚA RELIGIOASĂ • CREȘTINI ȘI MUSULMANI ÎN PERIOADA RECONQUISTEI Probleme de atins: <i>lupta creștinilor împotriva musulmanilor</i>

1.1. Exprimarea unei opinii argumentate referitoare la un fenomen sau proces istoric folosind limbajul științific și disciplinar adecvat 2.2. Analiza factorilor politici, sociali, economici, culturali care alcătuiesc imaginea unei societăți 2.3. Identificarea aspectelor trecutului care pot contribui la înțelegerea prezentului	STATUL ȘI POLITICA • UN REGAT NOU NUMIT PORTUGALIA Probleme de atins: <i>D. Afonso Henriques și lupta pentru Independență (în căutarea Autonomiei, cucerirea liniei Tejului, recunoașterea Regatului)</i> • PORTUGALIA ÎN SECOLUL al XIII-lea Probleme de atins: <i>Regatul Portugaliei și Algarve</i> • DE LA UNIUNEA IBERICĂ LA RESTAURARE Probleme de atins: <i>moartea lui D. Sebastião și succesiunea la tron, domeniul filipin și răzcoalele populare, revolta din 1 decembrie 1640 și războiul de restaurare</i> • REVOLUȚIA REPUBLICANĂ Probleme de atins: <i>acțiunea militară din 5 octombrie și căderea monarhiei, prima Republică</i> • ANII DE DICTATURĂ Probleme de atins: <i>lovitura militară de la 28 mai, Salazar și Noul Stat (1933-1974), războiul colonial</i> • 25 APRILIE ȘI CONSTRUCȚIA DEMOCRAȚIEI Probleme de atins: <i>acțiunea militară populară din 25 aprilie 1974, independența coloniilor, Constituția din 1976 și restabilirea democrației</i>
1.1. Exprimarea unei opinii argumentate referitoare la un fenomen sau proces istoric folosind limbajul științific și disciplinar adecvat 2.1. Recunoașterea continuității, schimbării și a cauzalității în evoluția societăților 2.3. Identificarea aspectelor trecutului care pot contribui la înțelegerea prezentului	RELAȚIILE INTERNAȚIONALE • 1383/85 O PERIOADĂ A REVOLUȚIEI Probleme de atins: <i>rezistența la invazia castelană, consolidarea Independenței</i> • PORTUGALIA ÎN SECOLELE al XV-lea ȘI al XVI-lea Probleme de atins: <i>din Portugalia la insulele atlantice și Capul Bunei Speranțe, sosirea în India și Brazilia, imperiul portughez în secolul al XVI-lea (arhipelagurile Madeira și Azore, teritoriile din Africa, Asia și America)</i> • 1820 ȘI TRIUMFUL LIBERALILOR Probleme de atins: <i>invaziile napoleoniene (plecarea Curții spre Brazilia, rezistența în fața invadatorilor și intervenția engleză), Revoluția Liberală din 1820 (mișcarea revoluționară, acțiunea Curților Constitutive,</i>

	<i>independența Braziliei), lupta între liberali și absolutiști</i> • SPAȚII ÎN CARE PORTUGALIA SE INTEGREAZĂ <i>Probleme de atins: integrarea Portugaliei în Uniunea Europeană, în Organizația Națiunilor Unite (ONU), organizațiile internaționale, din afara Uniunii Europene, în care Portugalia se integrează (Țările Africane care au limba oficială portugheză (PALOP), țările Comunității Țărilor de Limbă Oficială Portugheză (CPLP), țările Organizației Tratatului Atlanticului de Nord</i>

CONSIDERAȚII METODOLOGICE

Prin specificul ei, *Istoria Portugaliei* studiată în limba portugheză propune o cunoaștere de tip integrativ, ceea ce presupune din partea profesorilor care aplică programa o reflecție inovantă asupra metodologiei, strategiei și demersurilor didactice utilizate la clasă. Sugestii pentru orientarea proiectării didactice impuse de acest specific sunt oferite de metodologia CLIL/EMILE. Aceasta are o dublă funcție: pe de o parte dobândirea de cunoștințe și competențe disciplinare, istorice în acest caz, pe de alta, de competențe lingvistice. Articulația acestor exigențe necesită colaborarea între profesorul de istorie și cel de limbă portugheză, care ar fi de dorit să realizeze o echipă pedagogică și dacă este posibil, să lucreze în binom la clasă. Colaborarea pornește de la regândirea și recalibrarea propriei discipline și continuă prin definitivarea structurii conținuturilor, realizarea materialului pedagogic adecvat lor, stabilirea sarcinilor de lucru, stabilirea criteriilor de performanță și evaluarea elevilor. Studiul în imersiune al unei limbi străine, permite elevilor să-și folosească direct noile competențe lingvistice, în situații concrete și, prin aceasta, răspunde orientării pragmatice a învățământului modern al limbilor străine. În același timp, studierea istoriei Portugaliei în limba portugheză este de natură să sporească interesul și motivația elevilor pentru disciplina istorie în general, să le formeze conștiința culturală, să le deschidă noi posibilități de înțelegere a realității în sensul unei toleranțe sporite față de alte perspective, element esențial pentru asumarea ideii de cetățenie europeană.

Dublul obiectiv al învățării - disciplinar și lingvistic - impune o structură organizată a temelor și unităților de activitate, utilizarea mai multor forme de comunicare și a diferite forme de susținere lingvistică.

În structurarea și desfășurarea demersului didactic, metoda recomandă ca elemente preponderente:

- vizualizarea – hărți, imagini, grafice, diagrame – astfel încât descifrarea și interpretarea elementelor non-verbale să creeze un context stimulant pentru înțelegerea globală, pentru achiziția cunoștințelor și competențelor specifice disciplinei și, în egală măsură, pentru folosirea limbii ca instrument de comunicare și de învățare;
- asigurarea unui ritm al învățării care să permită elevului înțelegerea globală a fenomenelor și proceselor studiate și să-i dea posibilitatea de a-și lărgi competența lingvistică prin noi termeni, prin folosirea unor structuri lingvistice mai complexe;
- simplificarea – prin concentrarea atenției asupra esenței conținuturilor astfel încât elevii să aibă timpul necesar pentru lectura individuală, activă a unor texte-document. Alegerea

acestora presupune o atenție specială atât din partea profesorului de istorie, cât și a celui de portugheză, deoarece ele trebuie să fie adecvate conținuturilor, competențelor lingvistice și, în același timp, să fie atractive pentru elevi. Extrasele din presă sau de pe internet au avantajul de a fi mai actuale, mai vii, deci de a-i capacita pe elevi, de a le stimula interesul, de a-i angrena mai rapid și mai eficient în elaborarea de raționamente, formularea de întrebări, exprimarea de opinii, de a comunica.

Exploatarea didactică a documentelor scrise presupune lucrul în echipă al profesorului de istorie și de portugheză pentru stabilirea unor sarcini de lucru care să vizeze atât competențe disciplinare cât și lingvistice. Tratarea transdisciplinară a unui document este de natură să dezvolte flexibilitatea cognitivă a elevilor, capacitatea lor de a înțelege și de a folosi concepte, competențe de tratare a informației, să le favorizeze formarea unei gândiri deschise.

Documentele scrise sunt un element esențial în realizarea competențelor disciplinare, iar lectura lor - un mijloc eficient de însușire a limbii. Totodată, ele constituie un instrument la îndemână profesorului pentru verificarea asimilării conținutului cât și a limbii de către elevi, de aceea este de dorit ca aceștia să fie obișnuiți cu tehnica lecturii textelor în limba străină. A-i solicita pe elevi să prezinte documentul îi plasează într-o situație nouă, de valorificare a capacităților de comunicare, creată pentru a completa demersurile structurate, tipice cursurilor de limbi străine. Apare însă riscul unor redundanțe în prezentarea documentelor. Pentru a evita repetarea întocmai a cuvintelor și structurilor lingvistice, este de preferat ca elevii să fie solicitați să prezinte documentele prin parafrază, care are avantajul de a ameliora competențele lingvistice.

Comunicarea în clasă este un demers esențial al metodei CLIL/EMILE. Profesorul o poate încuraja prin formularea unor sarcini de lucru efectuate în grup, prin discuții, luări de poziții, jocuri de rol cu scopul de a încuraja un real angajament în învățare și o veritabilă interactivitate.

Documentele vizuale – fotografiile, imaginile, ilustrațiile, filmele video, documentarele – contribuie la facilitarea înțelegerii de către elev deoarece acesta va putea pune în aplicare strategii de compensare, dacă el nu este capabil să înțeleagă textul scris sau documentul oral.

Utilizarea Tehnologiei Informației și a Comunicațiilor aduce noi alternative predării – învățării, în general, dar și domeniului istoriei. În primul rând, imaginile sunt însoțite de informații diverse, sociale și culturale, și transmit conținuturi contextuale care facilitează și extind accesul la situația de comunicare și asimilarea acesteia de către elev. Internetul permite elevului să intre în contact cu limba în autenticitatea sa, face ca lumea exterioară să pătrundă în clasă, servește ca declanșator pentru activități diverse. Internetul permite și dezvoltarea de proiecte și programe de colaborare cu școli din Portugalia și / sau Brazilia, pe teme de interes comun.

Evaluarea, ca parte integrantă a procesului de învățare se realizează, în principal, ca evaluare continuă, formativă, prin observarea sistematică a activității elevilor. Ea va avea în vedere și instrumente complementare, dosarul tematic, proiectul, familiarizându-i în acest fel pe elevi cu tehnicile și metodele de lucru ale modului interdisciplinar bilingv din clasa a XI-a.

BIBLIOGRAFIE:

1. ALBUQUERQUE, Luis de. (1983). *História dos Descobrimentos Portugueses*, Lisboa: Publicações Alfa.
2. BRITO, R. S., e outros. (1989). *Países, Povos e Continentes*, 4 volumes, vol. IV, Lisboa: Círculo dos Leitores.
3. COELHO, A. B. (1986). *Quadros para uma Viagem a Portugal no Século XVI*, Lisboa: Edições Caminho.
4. FRANÇA, José Augusto. (1978). *A Reconstrução de Lisboa e a Arquitectura Pombalina*, Lisboa: ICLP.
5. FRANÇA, José Augusto. (1980). *Lisboa: Urbanismo e Arquitectura*, Lisboa: Biblioteca Breve, ICLP.
6. JUSTINO, D. (1986). *História da Arte em Portugal*, 15vols., Lisboa: Publicações Alfa.
7. MARQUES, A. H. O., (direcção de). (1980). *A Primeira República Portuguesa*, Lisboa: Livros Horizonte, 3.ª ed.
8. MARQUES, A. H. O. (1981). *História de Portugal*, Lisboa: Palas, 9.ª ed.
9. MOITA, I., e outros. (1983). *Lisboa Quinhentista*, Lisboa: Museu da Cidade.
10. ROSAS, F. (1986). *O Estado Novo nos Anos 30, 1928-38*, Lisboa: Estampa.
11. SARAIVA, J. H., (direcção de). (1984). *História de Portugal*, 5 vols., Lisboa: Publicações Alfa.
12. SILVA, A. B. D., e outros. (1989). *Salazar e o Salazarismo*, Lisboa: Edições D. Quixote.